

'panera'; *desca*, especialment gascó, ja hi apareix també llavors si bé rarament («grande corbeille, panier large et peu profond», PDPF; no en PSW ni Rayn.). Per a informació més completa, vegeu Wartburg, ZRPb. XLVII, 576-9 (cf. ja Horning, ZRPb. xxv, 760) i FEW III, 93. Del gascó degué passar com a terme de marins al cast. *desga* i també com a «clase de tina de la casa» (Arriaga), dialectal de Biscaia i Cantàbric [1587], la -g- del qual traic segurament el pas a través del basc o de mariners biscaïns bilingües; és possible que l'ast. or. *descu* «artesa ---» i *desca* «especie de disco de madera para transportar el pescado ---» siguin autòctons i també ho és que hi hagin arribat des del gascó; veg. DCEC II, 141, i iv, 987.

DERIV.: *Descada*, *Descaire*. I veg. supra.

Descabalar, V. *cabal* (CAP)

Descabalsar, -sat, sembla degut a un encreuament de *descabalar* amb *trasbalsar*, si bé influït per una interpretació popular *cab-alçar* = *alçar el cap*

Descabdell, *descabdellada*, *descabdellament*, *descabdellar*, -dellat, V. *cabdell* *Descabestrat*, V. *cabestre* *Descabollir-se*, V. *escapolir-se* (ESCAPAR, cf. DCEC, ESCABULLIRSE) *Descabotar*, V. *cabota* (CAP) *Descada*, V. *desc* *Descalabrar*, V. DCEC (CALAVERA) *Descalandrat*, metèstils de *escandrat* derivat de ESCÀNDOL (amb r repercussiva)

Descalç, *descalçador*, *descalçar*, -çat, *descalcer*, V. *calçar* (CALÇ, CALÇA) *Descalibrar*, *descalibre*, V. *calibre* *Descamació*, V. *escama* *Descambuixar*, V. *cambuix* (GAMBUIX) *Descaminar*, -nat, V. *cami* *Descamisar*, *descamisat*, V. *camisa* *Descanallat*, V. *canalla* (CA) *Descanonar*, V. *canó* (CANYA) *Descans*, *descansar*, *descansat*, *descanset*, V. *cansar* *Descantell*, *descantellar*, V. *cantell* *Descanviar*, V. *canvi* *Descanyonar*, V. *canó* (CANYA) *Descapçar*, V. *escapçar* (CAP) *Descapollar*, V. *capoll* *Descapullar*, mala grafia per *descapollar* *Descaragolar*, V. *caragol* *Descarar*, *descarat*, V. *cara* *Descarburar*, V. *carbur* (CARBÓ) *Descarga*, *descargar*, V. *càrrega* (CARRO) *Descargolar*, V. *caragol* *Descarnador*, *descarnar*, *descarnissat*, V. *carn* *Descàrrec*, *descàrrega*, *descarregador*, *descarregar*, V. *carregar* (CARRO) *Descarrerar*, -erat, V. *carrera* (CARRO) *Descarrilament*, *descarrilar*, V. *carril* (CARRO) *Descart*, *descartar*, *descartear*, V. *carta* *Descasador*, *descasar*, V. *casar* *Descastament*, *descastar*, -tat, V. *casta* *Descausolar*, V. *coissols* *Descavalçador*, *descavalçar*, V. *cavall* *Descelament*, *descelar*, V. *celar*

DESCENDIR, del ll. DESCĒNDĒRE 'baixar, davallar', derivat de SCĀNDĒRE 'pujar, escalar'; antigament es deia *deixendre*, forma que després s'adaptà a la llatina, a mesura que en l'ús quotidià el mot anà essent substituït més i més per *davallar* i *baixar*, fins a quedar reservat per a l'ús figurat de 'ser descendent (de persones, de poblacions)'. □ I.^a doc.: *dexendre*, segle XIII; *descendir*, Ss. xv, xvii, i *descendent* ja poc o molt des del XIII.

«-- si ab man armada lo requer e no-l nafra, mas

que solament li trauca l'escut o les vestidures, o-l fa caer o *dexendre* en terra», *Usatges* (NCL., 82); la *Questa*, en la versió de Reixac, l'usa molt dient-ho de les veus que baixen del cel parlant als paladins d'Artur: «mantinent *dexandé* una vèu èntre éls, qui·ls dix --», «lavòs *dexandet* una vèu, que dix --», i no és calc de l'original francès (car aquest porta «maintenant oïrent une voix ---»), 112.2, 156.7 i passim. Després va quedant reservat per a la poesia, i per als usos prosaics figurats: «cada dia muntificava valor e *dexendia* desonor», Lluïl (*Blanq.* II, 155.18); i aquesta forma aviat va desaparèixer de la prosa, però persisteix més en els poetes: *dexén* Pres. 3, en Ausiàs March (xxx, 15); amb participi *dexès*, -esa: «lo mal és douç — que-m lexa la vostr[a] ira, / nuyla amargor — de vós me pot venir; / com menys volets — mays lo cor <vo>s desira, / e menys m'en dolch — quant és plus mon desir: / car cell qui-us vol — l'arma al cel ha trama, / car en lo cel — de l'amor sots *dexesas*». No hi ha cap raó per creure que l'antic *dexendre* fos un «provençalisme», com han dit AlCM i algú més.

De *descendir*, present *descendeix*, ja cita AlCM un doc. mall. de 1455; «*descendir* de algun llinatge: oriundum esse ab aliquo genere», DT. (1647); Aversó (c. 1390) posa els presents *decendi* i *descendit* en rima amb moltes formes verbals (com *aprendi*, *contendi*, *rendi*, *escuxendi*, etc., 1003.6, 1594.1). En el Continent les formes en -x- quedaren del tot antiquades ja en centúries ben passades; no tant a Mallorca, on encara hi ha qui escriu *desxendent* per 'descendent' (Alcover, BDLC xiv, 149).

DERIV.: *Descendent* [Lluïl, JoMartorell, Cròn. del Cerimoniós; *dexe*-, Lluïl, Muntaner]. *Descendència* [c. 1470; *dexenenda*, Muntaner]. *Descendiment* [segle xiv, *dexe*- (id.)]. *Descens* [-nso, 1803, Belv.]. *Descensió*. *Condescendir* [-scendre, S. xiv; -scendir, 1588], pres del ll. *condescendere* 'posar-se al nivell d'algú'; *condescendent*; *condescendència* [1695, Lacav.].

Ascendir [escr. Renaix.], pres del ll. *ascendēre* 'pujar', altre derivat de *scandere*; *ascendent* ['d'una generació precedent', S. XIII, *CostTort.*; terme astrono-mo-astrològic, S. xiv, d'on 'autoritat sobre algú', 1695, Lacav.]; *ascendència* [1839, Lab.]; *ascendiment*; *ascens* [1839, Lab.]; *ascensió* [*Homilies d'Org.*, 8v5], ll. *ascensio*, -onis, 'acte de pujar'; en forma semipopular, del nominatiu llatí: *ascensi* antiq. per a l'efemèride i celebració religiosa, després *Assenci* NP; *ascensional* [Lab. 1839]; *ascensor*.

Transcendir, pres del ll. *transcendere* 'ultrapassar pujant'; *transcendent* [S. xv]: «Vós triunphau, com miràs en effecte, / quant consentís, en temps no perceptible, / que Déu fon fet dins Vós home sensible, / fundant ab ell un ~ respecte» [en el mallorquí Jaume d'Olesa, abans de 1492; JMBover, *BiEscBal.* II, 13.5.4; 1695, Lacav.]; *transcendental*; *transcendència*.

Escandir, pres del ll. *scandere* 'mesurar versos', pròpiament 'escalar'; *escansió*, ll. *scansio*, -onis.

Descentralitzar, *descentrar*, -at, V. *centre* *Descenyir*, V. *cenyir* *Descerador*, V. *cera* *Descercolar*,